

АДЫГЭ

МАКЪ

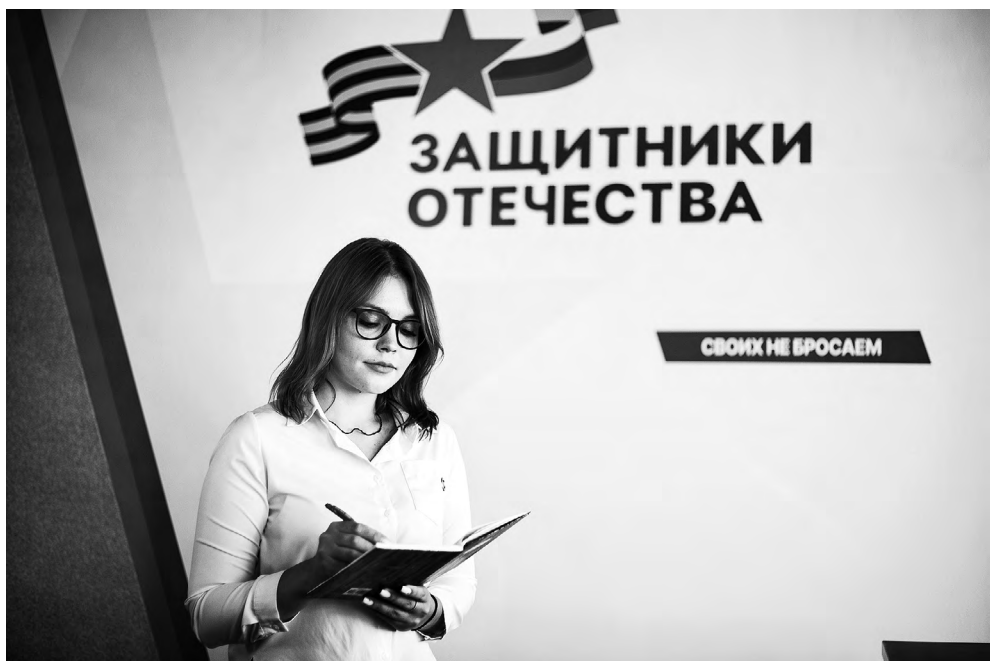
Илъэс зэфэхьысыжь

A large black and white photograph of a crowded auditorium. In the foreground, several men in suits and one in a military uniform are seated. The rest of the hall is filled with a large audience of people. The stage area is visible in the background with some figures standing.

(Иклэүх я 2 — 4-рэ нэклүб. арыт).

(Икляух).

алэклагъахьэрэр фэдитүклэ нахьыбэ ашыгъ. Мы илээсым мээам кышгъгъагъэу зээгъыныгъэм клэтхагъэхэу, дээ часть хэушъхьафыкыгъэхэм ахэтыштхэм сомэ мин 500 аратынэу рахъу-хьагъ. Республикэм алэклигъэхьашт ахъ-шэм нэмыклэу муниципалитетхэм зэ-тыгъо ахъщэ — сомэ мини 100-м кы-щыублагъэу мини 120-м нэс аратышт. Хэушъхьафыкыгъэ дээ операцием хэ-лажъэхэрэм ыкли ахэм яунагъохэм лэ-пылэгъу ятыгъэнымклэ лфхъабзэ зэф-шъхьафыбэ зэшлохыгъэ мэхъу. Тичыплэ-гъухэр зыдэщылэхэ дээ частьхэм ялоф-хэм язэтит хэбзэ кыулыкъухэр ренэу шыгуазэх. Ахэм шлушлэ лэпылэгъур алэ-клагъахъ. Общественнэ ыкли политиче-скэ организациехэр чанэу аделэх: пар-тиее «Единэ Россием» ишъольыр къута-мэ, шлушлэ фондэу «Народнэ фронтыр. Зэклэ Теклоныгъэм пай» зыфилорэр, Урысые народнэ фронтыр, джаш фэдэу АР-м ибзылфыгъэхэм я Союз, Хэгъ-гум идзэклолхэм яунагъохэм я Комитет ишъольыр къутамэ.

«Тиклалэхэу хэклодагъэхэм ялыхъуж-ныгъэ тэгъэлаплэ, Адыгеим ис ныбжы-клэхэм ахэр ащымыгъупшэнхэм, яшлэжэ агъэлэплэным пачэ тфэлъэкыштыр зэклэ тэшлэ. Республикэм иеджалэхэм Лы-хъужхэм япартэхэр ачлэтэгъэуцох, мыжъобгъу пхэмбгъухэр къащызэлүтэ-хых, хэушъхьафыкыгъэ дээ операцием лыхъужыныгъэ шызезыхьагъэхэм ацлэхэр Адыгеим иурамхэм афэтэурых — я Хэгъгъу къаухъумзэ фэхыгъэхэм инэу тызэрафэразэм ишыхатэу ахэр шытых. Тидзэклолхэр зэклэ ятэхэмрэ ятэж-хэмрэ ящытху епэсыгъэ цыфхэу шытых. Тицыхъэ тель теклоныгъэр яеу ахэм кызэрагъэгъэжыштым ыкли тидзэ зэрэ-теклоштым. Мамыр шылакэр Донбассрэ Новороссиемрэ зыпкэ зэрациуцожы-штым шлошъхъуныгъэ пытэ фыти!», — кыыхыгъэщыгъ АР-м и Лышъхъэ.

Тызделэрэ Геническэ районым лэклэ-гъэхьэрэ лэпылэгъур лытэгъэкляутэ. Социальнэ мэхъанэ зилэ псэуальхэр шыгъэнхэмклэ ыкли зыпкэ игъэуцожы-гъэнхэмклэ лфхышо зэшлотхыгъ. Илээсэу икыгъэм республикэ бюджетым кыхъд-

Илээс

гъэкли сомэ миллион 460-м ехъу а гухэлхэм апэлудгъэхьагъ. Мы илээсым Геническэ районым ит еджэплитүмэ псауныгъэм игъэпытэн фытегъэпсыхъ-гъэ ФОК-у түрэ спортым зыщыпыллы-щтхэ гупчитүрэ ащыдгъэпсыщт, ащ даклоу ахэм къапэлүл чыплэхэри зэтэд-гъэпсыхъаштых. Компаниехэу «Форвард» (Дзэлл Аскэр), «Дортранссервис» (Хьа-бэху Аскэр), «Дарстройград» (Шахьо Вадим) ыкли «Победа» зыфилорэм (Дьяченко Руслан) япашэхэмрэ яло-фышлэхэмрэ лэпэлэсэныгъэ ин ахэлэу, гуетыныгъэ ин фырялэу япшъэрылхэр зэрагъэцаклэхэрэм, а чыплэхэм зыпкэ-игъэуцожыин лфхъабзэу ащызэшлохы-гъэн фаехэр зэрифэшъуашэу зэрацагъэ-цаклэхэрэм апае зэрафэразэр Адыгеим и Лышъхъэ кыыхыгъэщыгъ. Илээситлоу икыгъэм шлушлэ лэпылэгъум кыдыхэ-лытагъэу шъольырыклэхэм ащыпсэхэрэм апае Адыгеим шлушлэ хьылэз тонн 280-рэ ращи ахэм алыгъэлэсыгъ. Нэ-мыклэ лэныкыбоу мэхъанэшхо зэрэтыхэрэм ащыш зышъхъэ кызыхыжъжы-гъэхэм ыкли кэкзошъыжыгъэхэм лэпы-лэгъу афэхъугъэныр.

Республикэм кызэрэхигъэщыгъэмклэ, Адыгеим ис цыфхэр къэуцурэ лфхыгъо пстэуми язэшлохын чанэу хэлажъэх. Обществэр зэкзогъэуцогъэнымклэ, цыф-хэм зедэгъэштэныгъэ ахэлъынымклэ граждан институтхэм пшъэрыллышхо зэшлохы. Мыщ даклоу кыыхгъэщыгъэн фае гъэцэкклэ ыкли унэшъол, хэбзэу-хъумэкло кыулыкъухэм, хыкумхэм ыкли прокуратурэм республикэм ихэхъоныгъэ епхыгъэ лфхыгъохэм язэшлохынклэ зегу-рылоныгъэ-зедэгъэштэныгъэ азыфагу илээу зэрэздэлажъэхэрэр.

А пстэуми яшлуагъэклэ Адыгеим со-циальнэ-политикэ лэныкыомклэ зыпкэ-итыныгъэ ил, шъольырыр шынгъончъэу щыт. Ащ амал къеты цыфхэм япсауны-гъэ кыушъхъэмгъэнымклэ, гъэсэныгъэм, культурэм ыкли спортым хэхъоныгъэ ашынымклэ, пшъэрылэу къэуцухэрэр тапэкли дэгъоу зэшлохыгъэнхэмклэ, про-мышленностым, зеклоном алэныкыоклэ инвестициехэр нахьыбэу кыыханхэмклэ инженер ыкли гъогу инфраструктурэр гъэклэжыгъэнымклэ. Къэралыгъом ап-шъэрэ мэхъанэ зэрэтыхэрэм ащышых унагъор, ныр ыкли клэлэцыкылхэр къэ-хъумэгъэнхэм япхыгъэ лфхыгъохэр.

Унагъом и Илээс кыдыхэлъытагъэу а лфхъэныр лэгэпклэм тетэу хъугъэ. Урысыем шыпсэхэрэм яшлфхыныгъэ-хэм ар адештэ, лэпкэ, стратегическэ мэхъанэ зилэ пшъэрылхэм язэшлохын кыгъэпсынклэ. АР-м и Лышъхъэ кы-зэрэхигъэщыгъэмклэ, непэ къэралыгъо программэхэм, лэпкэ проектхэм, пар-тиее «Единэ Россием» и Народнэ про-граммэ япхырышынклэ лфхыгъоу зэшлу-хырэр зэклэ зыфэгъэхыгъэр унагъохэм, зэклэ тикъэралыгъо шыпсэхэрэм ящы-лаклэ нахьышлу шыгъэныр ары.

«Федеральнэ лэпылэгъур ренэу кы-зэрэтэклахьэрэм ишлуагъэклэ бэ непэ зэшлотхын тлэкырэр. Владимир Пу-тин, Урысыем и Правительство, Феде-ральнэ Зэлүклэм тафэраз республикэм лэпылэгъу кызэрэратырэм пачэ. Ады-геим ыкли ащ шыпсэурэ нэбгырэ пэлчэ игъэхьагъэхэм яшлуагъэ къэкло тыхэгъэу игъэхьагъэхэр нахьыбэ хъунхэмклэ. Уры-сыем шыпсэурэ лэпкэ пстэуми афэдэу тэри тилахъ хэтэшлыхъэ ащ игъэпытэн, икультурэ, ичылопс, иэкономика ыкли итворческэ амал инхэм заушъомбгъу-нымклэ», — кылуагъ Къумпыл Мурат.

Адыгеим и Лышъхъэ агу кыгъэклы-жыгъ республикэм анахъ гъэхъэгъэ инэу ышлыгъэхэр Москва шыклер дунэе кыгъэлъэгъон-форумэу «Урысыер» зы-филорэм дэгъоу кызэрэшигъэлягъорэр. Ащ нэужым республикэм ипашэ Ады-геим социальнэ-экономикэ хэхъоныгъэу

ышлыгъэхэм афэгъэхьыгъэу игъэклоты-гъэу кылотагъ. Джаш фэдэу къэралыгъо программэхэмрэ лэпкэ проектхэмрэ кыдалытэхэрэр зэрагъэцаклэхэрэр кылуагъ, республикэм ихэбзэ кыулыкъу-хэм тапэкли ялофшлэнклэ анахъ лэшэу аналэ зытырагъэтыштхэр кыгъэнэфагъэх.

Социальнэ лэныкыбэр

Социальнэ лэныкыомклэ гъэрэкло Адыгеим лфхышо шашагъ. Къумпыл Мурат зэрэхигъэунафхыкыгъэмклэ, цыф-хэмрэ унагъохэмрэ социальнэу къэушъу-мэгъэнхэм афытегъэпсыхъгъэ системэу хэгъэгуми, республикэми щэгъэфедэрэм унагъом и Илээс нахъ зиушъомбгъушт. Демографическэ лфхыгъохэм язэшлохын ар фэлэжъэшт. Лэпкэ проектыклэхэу «Унагъу», «Цыфхэм гъэшлэ кыхъэ ялэ-ныр» ыкли «Шылэныгъэм чанэу хэла-жъэхэрэр» зыфилорэрэри ащ фэлоры-шлэштых. Адыгеим и Лышъхъэ ми-нистерствэм пшъэрылф фишлыгъ игъо алэагъугъэ пстэури шылэныгъэм шыпхы-рышчыгъэным ыналэ тыригъэтынэу.

«Унагъом и Илээс икыхыгъум, Вла-димир Путиным макъэ кыгъэулугъ са-быибэ зилэ унагъохэм ястатусрэ яга-рантие шъхьалэхэмрэ федеральнэ гупчэм зэрэклигъэпытыхъахьхэрэмклэ. Сабыибэ зилэ ны-тыхэм игъо афалэгъурэ лэпы-лэгъухэм азыныкыо нахьыбэр Адыгеим чанэу шарагъэгъоты. Президентым Фе-деральнэ Зэлүклэм фишъхыгъэ Джэ-псалъэм игъо щилэагъугъэ лэпылэгъуклэ-хэми зыдгъэушъомбгъушт», — кылуагъ Къумпыл Мурат.

Цыфхэр социальнэу ухъумэгъэнхэм-клэ ыкли сабыихэр зэрыс унагъохэм лэпылэгъу ягъэгъотыгъэнымклэ пшъэры-лэу Президентым кыгъэнэфагъэхэр республикэм чанэу зэрэцагъэцаклэхэрэр кызыушыхъатырэ пчъагъэхэр Адыгеим и Лышъхъэ кыыхыгъэх. Гушылэм пачэ, сабыибэ зилэ унагъоу республикэм исхэм илээс къэс ахэхъо. Джыдэдэм Адыгеим ащ фэдэу унэгъо 8700-рэ фэдиз ис. Гъэ-рекло республикэ бюджетым кыкылыгъэ сомэ миллиарди 4,6-м ехъур социальнэ ухъумэным изегъэушъомбгъун пэлуагъэ-хьагъ. Ащ шыцэу сомэ миллиард 1,3-р сабый зилэхэм алулагъ. Урысыем и Социальнэ фондклэ Адыгеим ис унагъо-хэу сабый зилэхэм сомэ миллиарди 6-м ехъурэ ахъщэ лэпылэгъу къаратыгъ. Унэгъо 850-мэ сомэ миллиони 176-рэ хъурэ социальнэ зээгъыныгъэхэр кы-зыфагъэфедагъэх. Ыпэрэ илээсым егъэ-пшагъэмэ, сомэ миллион 65-клэ ар нахьыб. Мысатыу организациехэм ясо-циальнэ проектхэм апае сомэ миллион 30 хъурэ грантхэр къатлупшыгъэх. Гъэ-рекло ишэклогъу мазэ сэкъатныгъэ зи-лэхэм япсауныгъэ зыщызэтырагъэуцо-жырэ отделениеер кызылэуахыгъ. Мыгъэ нэбгырэ 250-мэ ателытэгъэ отделениеу «Бэгъашлэ хъунхэр» зыфилорэм ишын аухышт. Клэлэцыкылхэм языгъэпсэфыгъо уахътэ изэхэщэн, япсауныгъэ гъэпытэ-гъэным, чыплэ кыин ифэгъэ клэлэцы-кылхэр зэрыс унагъохэм лэпылэгъу ягъэ-гъотыгъэным лэшэу аналэ атырагъэты.

Адыгеим и Лышъхъэ кызэрэхигъэ-щыгъэмклэ, республикэм ис цыфхэм ягъашлэ нахъ кыхъэ хъугъэ, гурытымклэ ахэм кыагъашлэ илээс 75,4-рэ. Блэклы-гъэ илээсым егъэпшагъэмэ, сабый къэ-хъугъагъэхэу хъадэгъур кызылпылэсы-гъэхэр процент 32,8-клэ нахъ маклэ хъугъэ. Ащклэ зишлуагъэ къэклуагъэр псауныгъэм икыушъумэнклэ амалэу зэрахъагъэхэр ары.

Медицинэр

Пстэумкли псауныгъэм икыушъумэн гъэрэкло сомэ миллиарди 9,2-м ехъу пэлуагъэхьагъ. Амбулаториитлү агъэпсыгъ, Мыекъуапэ дашыхъэгъэ лэзэплэм лф

зэфэхьысыжъ

ышлэу ригъэжъагъ. Поликлиникэм ишын мыгъэ Инэм шаухышт, къутырэу Гавердовскэми амбулаторие къыдэтэджэшт. Псауныгъэм икъэухъумэн тегъэпсыхъэ-гъэ псэуалъэхэм гъэцэкълэжын лэфшлэнхэр арашыллэх. Медицинэ лэмэ-псымэ техникэ 201-рэ, флюорографиерэ маммографиерэ апае мобилнэ комплекситы къащэфыгъ. Лэпылэгъу псынклэ язытырэ машинэ 20 алэклагъэхъагъ, муниципалитетхэм ямедицинэ учреждениехэм машинэ 13 аратыгъ. Фэгъэкълэжыгъэ зилэхэм лэзэгъу уцхэр къызлэклагъэхъанхэм пае мылкъоу къафыхагъэ-кыгъэр миллиард 0,5-м нэсыгъ. Кадрэ лэфыгъом изэшлэхын агъэлъэшыгъ.

Мы илэсым щегъэжъагъэу шьолъыр лэпылэгъу-кълэхэр республикэм шагъэфедэ-щтых. Адыгеим и Лышхъэ джащ фэдэу макъэ къыгъэлугъ «Участкэ терапевт анахъ дэгъу» зыфилорэ зэнэкъокъур республикэм щызэхашэнэу зэрэрахъу-хъагъэмклэ. Мыгъэ апэрэу ар республикэм щыклошт. Теклонгъэ къыдэзыхы-рэм сомэ мин 250-рэ фагъэшъошэшт. Республикэ зэнэкъокъоу «Врач анахъ дэгъу» зыфилорэм щатеклорэм джащ фэдиз шлухъафтын ратышт. Псауныгъэм икъэухъумэнклэ УФ-м иминистрэу Михаил Мурашко гъэрэкло Адыгеим къы-зэрэклэгъагъэм икълэуххэм атетэу лэфшлэ-ныр нахъ зыцагъэлъэшыр фэе лъэны-кхэхэр Лышхъэм къыгъэнэфэгъэх. Ахэм зэу ащыщ медицинэ реабилитациерэ цыфхэм ядиспансеризациерэ. АР-м и Лышхъэ пшъэрыл афишлыгъ игъо алъэгъугъэхэр къыдалъытэнхэу, УФ-м и Президент и Джэпсалъэ къыщигъэнэфэ-гъэ амалыкълэхэр нахъ чанэу къызфа-гъэфедэнхэу.

Гъэсэныгъэр

Урысыем гъэсэныгъэмклэ иминистрэу Сергей Кравцовым гъэсэныгъэмклэ Адыгеим лэфэу щызэшлухагъэм осэшлэ къыфишлыгъ. Мы лъэныкхэм хэхъоныгъэ егъэшлыгъэным пае гъэрэкло сомэ мил-лиард 9,8-рэ кыхагъэкыгъагъ. Кълэ-цыкълэу ыгыпыл 3 ашыгъ, къуаджэу Бжыхъэкхъоужым нэбгырэ 250-мэ ате-лпытэгъэ гурыт еджаплэ шагъэпсыгъ. Лоныгъом къыщегъэжъагъэу Тэхутэм-кхое районным еджэплитумэ лэф шашлэу рагъэжэшт, илэсэу итыр имыкыгъэ, джыри зы еджаплэ агъэпсышт. Джащ фэдэу мы илэсым ыклэ ехъулэу нэб-гырэ 1100-мэ ателытэгъэ еджэплэклэ Мыекуапэ, нэбгырэ 250-мэ ателытэ-гъэ еджаплэ псэуплэу Табачнэм шагъэ-псынэу рахъухъэ. Мы илэсэу благъэхэм республикэм иеджэплэ пстэуми гъэцэ-клэжын лэфшлэнхэр арашыллэщтых. Илэсэр имыкыгъэ, республикэм иеджа-плэхэм яспортзалхэр зэкълэ агъэцэкълэжы-щтых. Гъэсэныгъэ тедзэ ягъэгъотыгъэ-ным пае гъэрэкло чыплэ 2000 зэхашагъ. Къоджэ гурыт еджаплэхэм «Точка роста» зыфилохэрэм афэдэ гупчэ 89-рэ къащызэлъахыгъ. Кълэцыкълэу технопаркэу «Кванториум» зыфилорэм фэдэ яплэнэрэ технопаркыр, кълэцыкълэхэм атегъэпсы-хъэгъэ «ИТ-куб» зыфилорэм фэдэ ятлонэ-рэ гупчэр Адыгеим къыщызэлъахыгъэх.

Кадрэ лэфыгъохэр зэшлэхыгъэнхэм пае педагогическэ классхэр нахыбэ ашыгъэх, къэралыгъо программэу «Къоджэ кълээгъадж» зыфилорэр пхыращы. Гъэрэкло АКЪУ-мрэ Урысые проектэу «Школково» зыфилорэмрэ япроект ипхы-рышын тыхэгъэу шырагъэжъагъ, апэдэдэ Адыгеир ары ащ игъэцэкълэн фежъагъэр. Урысыем зыкъэухъумэжынымыклэ и Ми-нистерствэ игъусэу МКЪТУ-м дзэ сэнэхъат-хэм защыфырагъэджэшт гупчэ щызэхаша-гъ. Мыгъэ мы университетым медицинэ кластерэу «ПрофиМед» зыфилорэм лэф щилэу ригъэжэшт.

«Кадрэ резервым игъэпытэнклэ лэфэу агъэцэкълэхэр Президентым игъо ыпъэ-

гъугъэ амалыкълэхэм нахъ агъэлъэшы-щтых. Лъэпкъ проектэу «Кадрэхэр» зыфилорэм экономикэм, промышленно-стым, социальнэ лъэныкхэм лъэшэу ящыкълэгъэ сэнэхъатхэр зылэ къызгъэ-хъащт специалистхэм ягъэхъазырынклэ тиамалхэм хэшлыкълэу заригъэушъомб-гъушт, гурыт сэнэхъат гъэсэныгъэ язы-гъэгъотырэ лъэныкхэм хэхъоныгъэ егъэшлыгъэнми ар фэлорышлэшт. Игъо алъэгъугъэхэр зэкълэ щылэныгъэм цы-пхырытщыщтых», — къылуагъ АР-м и Лышхъэ.

Къумпыл Мурат ныбжьыкълэ политикэм ипхырышын, къытклэхъухэрэ ныбжьы-кълэхэм патриотическэ плуныгъэ ягъэгъо-тыгъэным япхыгъэ лэфыгъохэм шъафэу къащыуцугъ. Республикэм ипащэ Адыге-им гъэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкълэ и Министерствэ, АР-м ныбжьыкълэ поли-тикэмклэ и Комитет, «Пэрытхэм ядви-жение» зыфилорэм ишъолъыр къутамэ пшъэрыл афишлыгъ лъэпкъ проекткълэу «Урысыем иныбжьыкълэхэр» зыфилорэр нахъ чанэу республикэм щыпхыращынэу.

Культурэр

Гъэрэкло культурэм зыкъегъэлэтыгъэ-ным сомэ миллиард 2,5-м ехъу пэлуа-гъэхъагъ. Культурэм иунитлэу къуаджэхэм ащагъэпсыгъ, тфы агъэцэкълэжыгъ, ис-кусствэхэмклэ кълэцылкълэу еджаплэу Тульскэм дэтым гъэцэкълэжынхэр рашы-лагъэх. Искусствэхэмклэ кълэцылкълэу еджаплэу N 5-у Мыкуапэ дэтыр агъэклэ-жыгъ, креативнэ индустриехэм яеджэ-плитлэу, зы модельнэ тхылъеджаплэр агъэпсыгъ. «Единэ Россия» ипартыйнэ проект диштэу культурэм иучреждение 12-мэ ыкли музеи 6-мэ оборудовани-кълэхэр ачлагъэуцагъэх. Культурнэ хэхъо-ныгъэмклэ Гупчэм ишын, концерт залэу «Налмэсым» игъэклэжын мыгъэ аухышт. Джащ фэдэу Адыгеим и Лышхъэ пшъэ-рыл афишлыгъ къэралыгъо програм-макълэу «Культурэм илофышлэу къуаджэм дэсыр» зыфилорэм ипхырышын кыхъащт илэсым зыфагъэхъазырынэу.

«Урысыем и Президент и Джэпсалъэ къыщыхигъэщыгъ культурэ кълэным ипсэуалъэхэм якъэухъумэнклэ плэуэ кълэхэм телытэгъэ программмакълэу зэрэ-рагъэжэщтыр. Культурэм исаугъэтхэр зыпкъ изыгъэуцожьырэ организациехэм лэпылэгъу ятыгъэныр ащ къыщыдэлъы-тагъ. Шокол имылэу Адыгеир ащ фэдэ программэм хэлэжэшт. Республикэм икълэу шъхалэ мы лъэныкхэмклэ лэфэу щытшлэрэр ащ нахъ къыгъэлъэшышт», — къылуагъ Къумпыл Мурат.

Спортыр ыкли физическэ культурэр

Адыгеим гъэхъэгъэшлэу ышыгъэхэм зэу ащыщ цыфхэр спортым зэрэпыл-хэмклэ пэрытныгъэ зылыгъ шьолъыртф-мэ тиреспубликэ зэрахъэрэр. Цыф-хэм спорт псэуалъэхэр зерафиктурэм-клэ Урысыем гурытымклэ ишапхъэхэм ташхъэдэклэ, процент 62,1-м тынэсы. Гъэрэкло спортымрэ физкультурэмрэ хэхъоныгъэ ягъэшлыгъэным сомэ мил-лион 920-м ехъу пэлуагъэхъагъ. Псауны-гъэр зыцагъэпытэрэ физкультурэ ком-плекс псэуплэу Первомайскэм шагъэ-псыгъ, станицэу Ханскэм ГТО-мклэ шапхъэхэр зыщатышт зы чыплэу цызэ-тырагъэпсыхъагъ, Мыекхъопэ спорт еджэ-плэ 6-мэ ящыкълэгъэ спортивнэ обору-дованиер къафашэфыгъ. Мыгъэ псауны-гъэр зыцагъэпытэрэ физкультурэ комплекси 4 агъэпсышт. Спортышхом гъэхъэгъэ инхэр щызышлырэ спортсмен-хэмрэ ахэм ятренерхэмрэ лэпылэгъу арагъэгъоты. Урысыем икхышыкылыгъэ купхэм Адыгеим шагъэсэгъэ спортсмен 61-рэ ахэхъэх.

Адыгеим и Лышхъэ зэрэхигъэунэ-

фыкыгъэмклэ, социальнэ пшъэрылхэр гъэцэкълэгъэнхэм, хэхъоныгъэ нахыбэу шыгъэным апае мылкъур зэрагъэфедэ-рэм, бюджет къэкълэпхэр алэ къызэ-рерагъахъэрэм аналэ атырагъэтын фае. Блэкыгъэ илэсым фэхъугъэ кълэххэр пштэмэ, финансхэр дэгъоу зыгъэлоры-шлэрэ ыкли бюджет мылкъур шъхъэихы-гъэу зыгъэфедэрэ шьолъырхэм Адыгеир ахэтыгъ. Лъэпкъ проектхэм, федераль-нэ, шьолъыр къэралыгъо программэхэм ягъэцэкълэн мылкъоу пэлуагъахъэрэм хэхъагъ, гъэрэкло сомэ миллиард 24,6-рэ ар хъугъэ. А мылкъумклэ республикэм псэолъэ 88-рэ, инженер инфраструктурэм ипсэуалъэхэри ахэм зэрэхэтхэу, шагъэ-псыгъэх ыкли цагъэцэкълэжыгъэх. Мыгъэ псэолъэ 64-рэ республикэм шагъэпсыгъ.

«Бюджетым мылкъоу кыхъэрэр на-хыбэу хъу зыхъукълэ, илэсэу къэс пшъэ-рылхэу зэшлэу хэхъэрэ нахыбэщтых. Шьолъырхэм финанс лэпылэгъу ягъэгъо-тыгъэнымклэ амалыкълэхэу Урысыем и Президент Федеральнэ Зэлукълэу фи-гъэхыгъэ Джэпсалъэм игъо щилэу гъэу-гъэхэм ыкли бюджет кредитхэмклэ чыфэхэм

ящэнтлэу зэрэтыратхыкыжыщтым яшлуа-гъэклэ пшъэрыл шъхалэхэм язэшлэхы-ни нахыбэу мылкъу пэлуагъахъан тлэ-кышт», — къылуагъ Къумпыл Мурат.

Экономикэр зыпкъ ит

АР-м и Лышхъэу Къумпыл Мурат экономикэм къытегушылэзэ, ар зыпкъ зэритым къыкыгъэтхыгъ. Къэралыгъом пэрыохъу кыфэхъурэр бэ нахъ мылэ-ми, тыхъызмэтшлэпхэм чанэу лэф ашлэ. Экономикэ къэгъэлъэгъонхэм ахэхъо. 2023-рэ илэсымклэ ВРП-р проценти 102,5-рэ, къыдагъэклэрэм индекс про-центи 106,1-рэ хъугъэх.

Пэшлорыгъэшъэу къызэралытагъэм-клэ, блэкыгъэ илэсым инвестициеу экономикэм къыхалъахъэрэ сомэ мил-лиард 61,6-рэ мэхъу. Проект 43-рэ гъэ-рекло Адыгеим щыпхыращыгъ, инвести-циеу ахэм къатыгъэр сомэ миллиард 85,4-рэ хъугъэ.

Поселкэу Инэм шырагъэжэжэу про-мышленнэ чыплэшхоу сомэ милли-ард 65-рэ инвестициеу экономикэм

Илъэс зэфэхьысыжъ

кыххэзылхьащтым ишын лъагэкьуатэ. Ащ лофшлэпэ чыплэ мини 10-м ехъу кытышт. Республикэм ипромышленность хэхьоныгъэхэр ышынхэм мы проектър фэлорышлэшт. Паркыр аухымэ ащ чыплэ щызыубыштт компаниехэр щылэх.

Лоф гъэнэфагъэ зилэхэм лэпылэгъу ятыгъэным фэшл лэпкъ проектхэм амалэу кьатырэр чанэу агъэфедэ, шьолпырми илахь хелхьэ. Ежъ-ежырэу лофшлэн кызыфэгъотыжыгъэхэм япчъагъэ блэкыгъэ илъэсым нэбгырэ мин 22-м нэсыгъ. Унэе предпринимательхэм джыри мин захахьом, нэбгырэ 13700-рэ хъугъэх.

Мэкъумэщ хьызмэтыр

Былымэу хьызмэтшлэлэхэм алыгъым, чыгыхатэу агъэтыхьэрэм, щэу кьыдагъэкьырэм ахэхьуагъ. Былымэу, чэ-тылэу хьызмэтшлэлэхэм кьатлупщырэр процент 14-кӀэ нахьыбэ хъугъэ, консервэ гьомылапхъэу ыкӀи шьонэу кьашырэм процент 80 хэхьуагъ, процент 40-кӀэ нахьыб дагъэу кьыдагъэкьыгъэр, лым хэшлыкыгъэ гьомылапхъэу, тхьоу кьашырэм хэгъэхьуагъ.

Кьыдэгъэкьыным зилахьышхо хэлпыр республикэм ибрендэу адыгэ кьуаер ары. Блэкыгъэ илъэсым кьое зэфэхьафхэу тонн мин 28,1-рэ Адыгеим ихьызмэтшлэлэхэм кьатлупщыгъ.

— *Тапэки мыщ икьэгъэлъэгонхэм зерахэхьощтым тыпылыштт ыкӀи Владимир Путиным кьытфышыгъэ пшьэрылыр, илъэсикӀэ мэкъумэщ хьызмэтым фэдиплыкӀэ хэхьоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэр, фэдизрэ ныкьорэкӀэ нахьыбэу лэжыбым атлупщыным кьыфэклогъэныр, дгъэцкӀэшт. Урысыем имэкъумэщ хэхьоныгъэхэр ышынхэм Адыгеим илахь зэрэхилхьащтым амалэу тилэр етхьылэшт, — кьылуагъ АР-м и Лышхьэ.*

Адыгеим имэкъумэщ хьызмэт лэпылэгъу етыгъэным федеральнэ ыкӀи шьолпыр бюджетхэм кьахэхьыгъэу сомэ миллион 865-рэ икыгъэ илъэсым пэлуагъэхьагъ.

ЗекӀоныр

Адыгеир зекӀоным ылъэныкьокӀи ыпӀэкӀэ лыкӀютагъ. Мыщ фытегъэпсыхьэгъэ лэпкъ проектым кьыдыхэлъытагъэу ашышт зыгъэпсэфыплэу «Лэгьонакьэм» иинфраструктурэ етлупщыгъэу агъэпсы. Ащ сомэ миллиарди 10,3-рэ тефэшт. Икыгъэ илъэсым сомэ миллиарди 4,3-р агъэфедэ, мыгъэ миллиарди 2,1-м ыуасэ ашышт.

Ащ дакӀоу зекӀо-рекреационнэ паркэу Адыгеим щашлышттым пае чыплэр агъэхьазыры. Ащ зекӀэмкӀи гектари 110-рэ зэлъыубыштт. Проектым ипхырышын рагъэжыагъ. Инфраструктурэм игъэпсын пае кьэралыгъом кьытырэ бюджет чыфэмрэ хэушхьафыкыгъэ казначейскэ кредитымрэ агъэфедэхъэ а чыплэр ашы.

ЗекӀо мэшлоку «Жемчужина Кавказа» зыфилорэр зырыкӀошт гьогуми Адыгеир хагъэхьагъ. Мыекъуапи зекӀоным зыщырагъэушъомбгъун гухэлъ яӀ. Ащ пае мы илъэсым сомэ миллион 97-рэ субсидиеу республикэм кьыфэкӀошт.

Гьогухэр

Гьогухэм язегъэушъомбгъуни лъэныкьо шхьалэхэм ащы. «Шынэгъончъэ ыкӀи шэпхьэшлэхэм адиштэрэ гьогухэр» зыфилорэ лэпкъ проектым кьыдыхэлъытагъэхэм япхырышынкӀэ гъэхьэгъэ инхэр зеришлыхэрэм фэшл илъэсипл хъугъэу Адыгеим УФ-м и Правительствэ идиплом кьыфагъэшъуашэ. Мы лэпкъ проектым пӀалэу кьыгъэуцухэрэм апэ итхэу лофшлэнхэр зэшлуахы. Къушхьэ чыплэхэм ягъогухэм зарагъэушъомбгъу. Блэкыгъэ илъэсым гьогухэм яшын ыкӀи ягъэцӀэкӀэжын пстэумкӀи сомэ миллиарди 7 пэлуагъэхьагъ. Ащ щыцъу сомэ миллиарди 4,6-р республикэ бюджетым кьыхэхыгъ.

Федеральнэ проектэу мы лъэныкьом

фытегъэпсыхьагъэм ишлуагъэкӀэ Мыекьуапэ игъогухэм автобус 20 атыратлупщыхьагъ. Мы илъэсым джыри 50 кьащфын гухэлъ яӀ.

Псэолъэшлыныр

Мы лъэныкьоми зеушъомбгъу. Ащ псэулэхэм ятеплэ егъэдахэ, общественнэ чыплэхэр нахьыбэ ешы. Унэхэри пӀалэхэм апэ итхэу аты. Блэкыгъэ илъэсым квадрат метрэ мин 570-рэ шьолпырым щатыгъ.

Чыплэхэм хэхьоныгъэхэр ашынхэм фытегъэпсыхьэгъэ проектф атлупщыгъ. Ахэм яшлуагъэкӀэ Мыекьуапэ районищ, поселкэу Яблоновскэмрэ кьуаджэу АдыгеякӀэмрэ ярайон цыкӀу зырыз кӀэу яӀ хъущты. А проектхэм кьадыхэлъытагъэу квадрат метрэ миллион фэдиз фэтэрыбэу зэхэт унэхэм ащатышт.

Джащ фэдэу жьы хъугъэ унэу зэхэоним нэсыгъэхэм ачӀсхэм ягъэкощынкӀи кьэгъэлъэгонхэр фэдишкӀэ нахьыбэ хъугъэх, кӀэлэцыкӀу ибэхэм псэулэхэр ятыгъэнхэм пстэумкӀи сомэ миллиони 177,5-рэ пэлуагъэхьагъ, унэгъо ныбжыкӀэу 134-мэ псэулэ амалэу ялэр нахьышлу ашыгъ. Цыфхэм ямылӀку зэхалхьэзэ ашырэ унэхэм ятынкӀэ кьагъэпцӀагъэхэм лофи мы илъэсым зэхэфыгъэ хъущт.

Общественнэ чыплэхэм, шагухэм язэтегъэпсыхьан

Общественнэ чыплэхэмрэ фэтэрыбэу зэхэт унэхэм яшагухэмрэ язэтегъэпсыхьан гъэрэкӀо сомэ миллион 400 фэдиз республикэм пэлуигъэхьагъ. Инфраструктурэм игъэкӀэжын коммунальнэ псэуалэхэм языхт нахьышлу шыгъэныр, фабэр кьэзытырэ системэр лъэхьаным диштэу шыжыгъэныр кьыхеубытэх.

«Россетхэм» республикэм зӀпхыны-

гъэу дырилэм ыкӀи УФ-м энергетикэмкӀэ и Министерствэ лэпылэгъу кьытырэм яшлуагъэкӀэ электричествэм иподстанции 9 тишӀолпыр щызэблахъугъ. «Газпро-м» лофэу дашлагъэм ишлуагъэкӀэ процент 95,4-у Адыгеим гъэстыныпхъэ шхьуантӀэр иӀэ хъугъэ.

«Единэ Россиер» кӀэщакӀо зыфэхьугъэу, УФ-м и Президент зыдыригъэштэгъэ программэу «социальнэ догазификацием» фэгъэхьыгъэм ишлогъэшхо кьэкӀо. КьэкӀошт илъэсым ыкӀэм нэс процент 96,65-у республикэм газ иӀэ хъунэу ащ гугъапӀэ кьеты.

— *Президентър Джэпсалэм кьы-зеджэм «догазификацием» фэгъэхьыгъэ программэу зегъэушъомбгъуэгъэнэу, чыгъхэтэ товариществэхэри хэгъэхьэгъэнхэу кьылуагъ. Лэпылэгъу пстэур чанэу дгъэфедэшт. Предпринимательствэм нахь зиушъомбгъуным, тишӀолпыр инвестициехэр нахьыбэу кьыхалхьанхэм тапӀэки тадэлэжьэшт. Республикэм промышленностым зыциушъомбгъунымкӀэ амалэу илэр дгъэфедэзэ, кьыдэдгъэкӀы-рэми хэдгъэхьощт, — кьыхыгъэщыгъ АР-м и Лышхьэ.*

ПшьэрылхьыкӀэхэр

УФ-м и Президент кӀэщакӀо зыфэхьугъэхэр, пшьэрылхьы кьыгъэнэфагъэхэр кьыдэлъытагъэхэу тапӀэ лъэныкьо шхьалэу лоф зыдэшлэгъэн фаехэм АР-м и Лышхьэ анаӀэ тыраригъэдзагъ.

Владимир Путиным Федеральнэ ЗылуӀэм фэгъэзэгъэ Джэпсалэм кьызе-джэм, унагъо пӀпчъ ишыӀакӀэ нахьышлу хъуным фытегъэпсыхьэгъэ програм-макӀэу кӀэщакӀо зыфэхьугъэхэм кьате-гушыӀагъ, лъэныкьоу ялофшлэн зыдэгъэ-зэгъэн фаехэр кьыгъэнэфагъэх. Цыфхэм япредложениехэр проектхэмрэ унашъо-хэмрэ лъапсэ зерафэхьугъэхэм кьэра-лыгъом ипачэ кьыкӀигъэтхыгъ.

Цыфхэр социальнэу кьэухьумэгъэн-

хэмкӀэ системэр гъэлъэшыгъэныр, ин-вестициехэмрэ бизнес цыкӀумрэ лэпы-лэгъу ятыгъэныр, инфраструктурэм зе-гъэушъомбгъуэгъэныр, технологическэ суверенитетър гъэпытэгъэныр, лофшлэ-хэмкӀэ лӀпӀчӀэгъанэ гъэхьазыргъэныр, хэбзэ зэхэтыкӀэхэр, культурнэ кӀэныр кьэухьумэгъэнхэр илъэсикӀэ благъэмкӀэ пшьэрылхьы кьышыгъэхэм ашыщы.

МылӀкур зищыкӀагъэм игъом ыкӀи икьоу пэлугъэхьэгъэным, проектхэм кьа-дыхэлъытагъэхэр пхырышыгъэнхэм, социальнэ пшьэрылхьэр лӀпӀдӀлӀл мы-шыгъэнхэм республикэм ихэбзэ гъэцэ-кӀэкӀо кьулыкьухэм анаӀэ тырагъэтын фае. Хэушхьафыкыгъэ дзэ операцием хэлажэхэрэмрэ ахэм ягупсэхэмрэ апшэ щытхэм ащыщынхэ фае.

— *Адыгеим унагъоу ис пӀпчъ лэпылэ-гъур зэхышлэн фае. лофэу тшӀэрэм ары мэхьэнэ шхьалэу хэлхьагъэ хъурэр. Тигухэлпыр республикэм исхэм псэулэ амал тэрэзхэр афэшлыгъэнхэр ары. Цыфхэр ащкӀэ кьытцэгугъы, — кьы-хыгъэщыгъ КъумпӀыл Мурат.*

ПшьэрылхьыкӀэхэр зэрӀпхыращышт лӀпӀчӀэгъанэхэр зерагъэпсыгъэхэр Адыге-им и Лышхьэ кьыхыгъэщыгъ. Ащ кьы-зэрилуагъэмкӀэ, экономикэм хэхьоныгъэ-хэр егъэшлыгъэнхэм пае анахьэу про-мышленностымрэ зекӀонымрэ зызытира-гъэоштър. Шьолпырым иинфраструктури агъэкӀэжы. Республикэм лэпылэгъоу кьыфаклорэр лъэныкьо шхьалэхэм ялоф-шлэн нахьышлу хъуным фэлорышлэшт.

Адыгеир Азовэ -хы ШыуцӀэ кластерым зэрэхалхьагъэм ишлуагъэ кьэкӀошт. Президентым зыдыригъэштэгъэ проектър хэгъэгум хэхьоныгъэхэр езыгъэшлыштхэм зэу ащышт. Республикэм зыкьэзыгъэлэ-тышт лъэныкьо 22-рэ гъэнэфагъэ хъугъэ. Ахэр промышленнэ кьыдэгъэкьыным, псэулэхэм яшын ыкӀи зекӀоным япхы-гъэх.

— *Инвестициехэр нахьыбэу кьыхэлъ-хьагъэ хъуным, кьыдэгъэкьыныр лъэхьа-ным диштэу гъэкӀэжыгъэным, шыкӀакӀэ-хэр, цифрэ технологиехэр нахьыбэу гъэфедэгъэнхэм ылъэныкьокӀэ лофшлэн-хэр нахь дгъэлъэшыштты. Адыгеим ипсэулэхэр лъэхьаным диштэу зтегъэ-псыхьэгъэнхэм, лэрыфэгъу шыӀакӀэ адэ-лӀыным фэшл шыкӀэ зэфэхьафхэр ащыпхырышыгъэнхэм тыпылышт, — кьылуагъ Адыгеим и Лышхьэ. — Социальнэ лъэныкьомрэ экономикэмрэ хэхьоныгъэхэр ашынхэм фытегъэпсы-хьэгъэ лофэу тшӀэрэр демографиер на-хьышлу хъуным, унагъохэм гъотэу яӀэм хэхьоним, тхьамыкӀэу псэурэм ипчъагъэ кьышыкӀэным фэлорышлэн фае.*

ИкӀэухым республикэм ипачэ поли-тическэ хъугъэ-шлэгъэ шхьалэу кьэбла-гъэрэм, гъэтхэпэм и 15 — 17-м УФ-м и Президент ихэдзынхэу щыӀэштхэм, япхыгъэ пшьэрылхьэр кьыгъэнэфагъэх. Ащ фэгъэзагъэхэм хэбзэгъэуцугъэр укьуагъэ мыхъуным, мы кампаниер щынэгъончъэу рекӀоным анаӀэ тыра-гъэтын фае.

— *Республикэм исхэм хэдзыплэ участкэхэм кьаӀолӀэнхэу ыкӀи тинеу-щырэ мафэ амакьэхэр фатынхэу сы-кьяджэ. Адыгеим щыпсэххэрэм лэпкъ зэфэхьафыбэ зырыс ти Хэгъэгущо шхьафитэу хэхьоныгъэхэр егъэшлы-гъэнхэм фытегъэпсыхьэгъэ лофшлэныр лъызгъэкӀотэщтыр кьызэрэхалхьыштым сицыхэ тель, — кьыкӀигъэтхыгъ АР-м и Лышхьэ.*

КъумпӀыл Мурат шлуагъэ кьытэу блэ-кыгъэ илъэсым лоф зышлагъэхэм зэ-рафэрэзэр кьыхыгъэщыгъ, пшьэрылхьэр республикэм щыпхырышыгъэнхэм цыфэу исхэм ялахьышхо зэрэхэлъым кьыкӀи-гъэтхыгъ, тидзекӀолӀхэм текӀоныгъэр кьыдахыныш, охьтэ благъэм яунагъохэм кьахэхьахьынхэу кьафэлъэлуагъ.

АР-м и Лышхьэ ипресс-къулыкьу
Сурэтхэр: А. Гусев, А. Балабасъ.

Дунэе Ёорытх

Дунэе мэхъанэ зилэ Ёофтхъабзэу «Адыгэ диктантыр» республикэм щыкыуагъ.

Хабзэ хуыгъу адыгабзэмрэ тхыбзэмрэ я Мафэ ипэгъоклэу я 6-рэ илэс хуыгъу ар зэхашэ. Адыгеим, ткъош республикэхэм ялыкхэхэр дунаим щитэкхуыгъуагъ, джаш фэдэу пэудзыгъуагъ шылкхэм тетэу шлоигъоныгъуагъ зилэхэр хэлэжъагъэх. Зэхаша-кхэхэм кызыралуагъэмкхэ, мыгъэрэ Ёорытхыр АР-м и Лъэпкъ гъэзетэу «Адыгэ макъэр» илэ-си 100 зэрэхуыгъуагъ фэгъэхъыгъ. Лъэшлэгъум кыкхуагъ ар адыгабзэм рэлажъэ ыкхэ фэлажъэ, егъэпсэуалъэ ыкхэ егъэлъу, икхызетегъэнэн илахышлу хельхъэ. Ащ елътыгъуагъ, пэудзыгъуагъ Ёорытхым пае тхыгъэм къеджагъэр «Адыгэ макъэм» иредактор шъхалэу Мэшлэкхэ Саид, апшъэрэ еджаплэм зымакхэ щылуагъэхэр адыгэ факультетым икхэлэегаджэхэр ары.

Мыгъэ унагъом и Илэсэу УФ-м и Президент зэригъэнэфагъэм елътыгъуагъ, Ёорытхым пае тхыгъэм икхыхэхынкли ащ рыгъозагъэх. Шлэныгъэлэжъу, тарихъ шлэныгъэхэмкхэ канди-

датэу Унэрэкхэ Мирэ итхыгъуагъ «Адыгэ хабзэ» зыфило-рэм кы-дэхыгъуагъ ахъуагъ «Унагъор — лъэпкъым ылапс» зыфило-рэм диктантым щатхыгъ. Пстэумкхэ ар гуыцхэ 200 хуыцхыгъ.

АХЪМЭТ Джульетт — АКЪУ-м Адыгэ филологиемрэ культурэмрэклэ ифакультет идекан:

— 2024-р унагъом и Илэсэу зэрагъэнэфагъэм кыхэхэлъу ар къэтыуагъэ мыхъунэу тлъытагъэ ыкхэ этнографэу Унэрэкхэ Мирэ илофшлагъэ тыкхыщыуагъ. Тхыгъэр кыныгъэп, кыхыгъыгъэклэ илэпкъыгъуагъ маклэу зэблэтхуыгъэх.

Кхэлэеджакхэхэр, кхэлэегаджэхэр, хабзэм илофышлэхэр, кхулыкхушлэхэр ыкхэ общест-веннэ илофышлэхэр — пстэумкхэ нэбгыришъэ фэдизмэ диктан-тыр атхыгъ. Къуаджэу Шъхъэ-щэфыжъ игурыт еджаплэ икхэ-лэеджакхэхэр Адыгеим щытхэн-хэм пае зы куп хуыгъуагъ Мые-кхуагъэ кхэблэгъагъэх.

ТИМЭ Саид — Къуаджэу Шъхъэ-щэфыжъ игурыт еджаплэ икхэлэеджакхэ:

— Я 2-рэ илэс хуыгъуагъ диктантым итхын сыхэлэжъэ. Блэкхыгъэ илэсым пэудзы-гъагъ, джы сигуапэу Мыекхуагъэ сыхэлэжъэ. Дэгъу дэдэу сэтхы сфэлэжъэ, ау зысыушэтыжы-нымкхэ, сапэкхэ сыхэлэжъэ-жынымкхэ ар амалышлу.

ХЪУАЖЪ ФАТИМ — Къуаджэу Шъхъэ-щэфыжъ игурыт еджаплэ икхэлэеджакхэ:

— Апэрэп тызэрэхэлэжъэрэ, ренэу пэудзыгъуагъ тэтхы, ау мэхъанэу, уасэу фэтхыгъэр кхэд-гъэлэжъэу тшлоигъуагъ тшъхъэкхэ

апшъэрэ еджаплэм мыгъэ ты-кхэкхуагъ. Сабыйхэм и ар яд-гъэлэжъэу тшлоигъуагъ. Мыщ фэдэ иофтхъабзэхэм ямэхъанэ ныхъыкхэхэм зэхашлэным ты-дэлэжъэн фае. Ахэм яшлуагъэ-клэ ашлэрэм ыкхуагъ, ар зэри-щыкхуагъэр нахъ зэхашлэ.

АР-м ипрокуратурэ щылэ-жъэрэ Теуцожъ Казбек гъэ кхэс Ёорытхым хэлэжъэ. Кхэлэдэс клэлэ нахъ мышлэми, иадыгъбзэ тхакхэ ухыгъэлъыгъуагъ. Апэрэ диктантыр зетхым зы хуыкхэ-ныгъэ хышхыгъагъэп. Ащ пае Дунэе Адыгэ Хасэм ищытхуагъ кхыфагъэшъошэгъагъ.

ТЕУЦОЖЪ Казбек — Мыекхуагъэ щыц:

— Илэситф хуыгъэ диктан-тым сызыхэлэжъэрэ. Сигуа-пэу сэтхы. Силофшлагъу клэлэу кхэмыкхуагъуагъэри пэудзы-гъуагъ тхыгъэх. Адыгабзэр мыщ рызэдгъэшлэжыгъуагъ арэп, ау игугъу тшлэнымкхэ, тыгу кхэд-гъэкхыжынымкхэ зы лъэны-кхуагъ. Тындылфыбзи зыгорэм тигъэшлэжыгъуагъ щытэп. Тыкхы-зэрыхуыгъагъэр адыгэ унагъошъ, ар тшлэн фаеу сэлъытэ.

Пстэумкхэ нэбгырэ 400 фэ-диз диктантым итхын хэлэ-жъагъ. Ахэр Краснодар ыкхэ Ставрополь крайхэм, Тыркуем, Адыгеим ялыкхуагъ. Илофшлагъэ-хэм язэфэхысыжъхэр мы тхы-мафэм ыкхэ нэс кхэнэфэцхы. Адыгэ филологиемрэ культу-рэмрэклэ ифакультет исайтэу «www.adygland.ru» зыфило-рэм итыцхы.

«Адыгэ диктантыр» 2019-рэ илэсым кхыщегъэжъагъуагъ зэхашэ. Ауужырэ илэси 6-м хэбзэ дахэ хуыгъуагъ адыгабзэмрэ тхы-бзэмрэ я Мафэ кхыдхыгъуагъ-тэгъэ иофтхъабзэхэр Ёорытхым-клэ ублагъэхэ мэхуагъ. Пшъэрэ-лэ шъхалэу зыфигъуагъуагъхэр бзэм идэхэагъэ агу кхэгъэкхы-жыгъэныр, ымакхэ гъэлъыгъуагъ ыкхэ ныхъыкхэхэр яныдэлъфы-бзэ рыгуышлэнхэм, рытхэнхэм клэгъэгущыгъуагъхэр ары.

АНЦОКХО Ирин.

Сурэтхэр: А. Лаутеншлегер.

Ипылэгъу фэхъуагъэх

Хуышхыафыкхыгъэ дзэ операцием хэлэжъэгъэ Денис Давыдовым фондэу «Хэгъэгуагъ иухъумахуагъ» зыфило-рэм ишъолъыр къутамэ зыкхыфигъэзагъ.

Фондым икхуагъ

Зэпуагъуагъ зэрэхэлэжъа-гъэр кхэзыушхыгъуагъ тхыгъэр икхуагъ зэрэлэклэмылэхэм фэшл ветеран удостоверениеер ежъ-ежъырэу ыгъэпсын ыгъэкхыгъэп. Зэолым илоф фигъэцэкхэнэу социальнэ координаторэу Ирина Скрябинер фехъагъ.

Илофыгъом изэшлэхын рек-лэжъэ, Денис апшъэрэ еджаплэм члэхъанэу зэрэшлоигъор кхари-луагъ. Кхэкхуагъ илэс еджэгъуагъ а гухэлъыр кхыдэхуыным фэшл

социальнэ координаторым илэ-пкъыгъуагъ Мыекхуагъэ кхэра-лыгъуагъ технологическэ университетым иублэплэ курсхэм ар агъэкхуагъ. Ащ нэмыкхуагъ гъэсэныгъэ техно-логиеу «Advance» зыфило-рэм и Гупчэ щеджэн амал хуыгъуагъ-гъэм рагъэгъотыгъ. Кхыгъэгъ-щыгъэн фае, еджэгъуагъ иапэрэ едзыгъуагъ члэплэ 50 нылэп агъэнэ-фагъэр ыкхэ Адыгеим щыцхуагъ ащ Денис закхуагъ хэфагъэр.

Мы уахътэм дзэкхуагъым илоф-

шлэн кхызэрэфагъотыцхым ыуж итхы. Ащ пае социальнэ коорди-наторым ищыкхыгъуагъ тхыгъэр цыфхэм илофшлэн ягъэгъотыгъэ-нымкхэ Гупчэм икхыгъагъэх.

Ветеран удостоверениеер игъэ-псын мээз пчъагъэрэ пылгыгъэх. Фондым ишлуагъэкхэ бэмышлэу Денис Давыдовым бэрэ зэжэ-гъэ тхыгъуагъ кхыратыжыгъуагъ. Ащ игуагъуагъ рэзэныгъэ гуыцхыгъэр фондым илофышлэхэм афигъэ-загъэх.

УПСАУНЭУ УФАЕМЭ

Уз хьылтэхэр
кыык лэльтык лонхэ
ылтэк ышт

Ащ фэдэ шынагъо шылэ мэху «преддиабет» зыфалорэ узыр игъом кыхамагыэщымэ, ищык лэгъэ лэзэныр рамыхылэмэ.

Сыда «преддиабет», сыда ар зэрэшынагъор?

Официальнэ медицинэм кызырло-рэмклэ, преддиабетыр шъоушыгъоу лъым хэлъыр шапхэхэм тлэклу ашлэклу, ау ар земыхьоклэу, ренэу зыпкы ит зыхьуклэ ары. А узыр илэми цыфым кышлэрэп, ипсауныгъэ изытет ащ зериыхьоклырэпыш, гуцаф ышлэрэп. Арэу шытми, медицинэ шлэныгъэм зэригъэунэфыгъэмклэ, псауныгъэмклэ ар шынагъо уз хьылэхэр ащ кыык лэльтык лонхэ зэрилъэклышт кыхэклэу.

Статистикэм кытырэ пчъагъэхэм кызырагъэлагорэмклэ, «преддиабет» зыфалорэ узыр зилэхэм япроцент 84-м гуцаф ашлэрэп, ащ кыхэклэу игъом врачхэм зафагъазэрэп. Сыда а узыр зилэм кьехьулэрэп?

— Шъоушыгъу лыеу лъым «цы-зэлуклэрэм» лъынтфэхэр егъэфыкьох. Ащ кыхэклэу цыфым гу-лъынтфэ узэр: гум илофшлэн зыпкы имытыныр (аритмиер), гуимыкыуныр («сердечная недостаточность») зыфалорэр, лъыеклур (инфарктыр), шъхьэкуцл лъыеклуныр (инсульт) илэнхэ ылтэклышт;

— мы узым «кьело» глюкозэр пкышъолым тэрэзэу зэрэхэмыхэрэр, ашклэ гумэклыгъохэр зэрэшылэхэр. Ахэр дэгъэ-зыжыгъэхэ мыхъумэ, шъоушыгъу уз цыфым илэ хъун ылтэклышт. Джащыгъум ар лэзэгъу уцхэм ренэу яшъон фае мэху, ащ нахь лофыр мыщ ыпшэкклэ зигугъу кьэтшыгъэ уз хьылэхэр (инфарктыр, инсультыр, нэхэм зэралъэгъу-рэм кыык лэльтык лонхэ) кыык лэльтык лонхэм ишынагъо кызырэшъа-рыхэрэр ары.

Ау мыщ фэдизмэ цыфыр ашыухъумагъэ хушт игъом а узыр кыхагъэщэу, ищык лэгъэ лэзэн лотхьабзэхэр рахы-лэхэмэ.

«Преддиабетклэ» зэджэгъэхэ узыр кызырэлшлэн фэдэ нэшанэ горэхэр илэхэп, ащ «зыкыгъэлагорэп». Нахь-бэрэмклэ ар ошлэ-дэмышлэу кыхагъэщы — уз горэм епхыгъэу врачым дэжэ-клогъэ сымаджэм анализхэр зыригъэт-хэкклэ, лъым шъоушыгъоу хэлъыр ауп-лэклу зыхьуклэ ары кызынафэрэр.

Врачхэм кызырэхэагъэщырэмклэ, шъоушыгъу узым инэшанэхэри пэш-орыгъэщэу кьэлъэгъонхэ ылтэклышт, ау ахэм ащ фэдизэу цыфхэм гу альаытэу мэху. Гушылэм пае, псынклэу цыфыр пшъэу, бэрэ шхэ шомгъоу, псыбэ ешъоу, ынэхэм зэралъэгъуштыгъэм кыык лэльтык лонхэу гуцаф зышылкэ, врачхэм зафигъэ-зэн фае.

Пчэдыжышхэ ымышызэ цыфым хашыгъэ лъым шъоушыгъоу хэлъын фаер ммоль/л. 3,9-м кыыгъэжыагъэу 5,6-м нэс. Преддиабетым игугъу зашлэрэ а пчъагъэхэр ммоль/л. 5 — 6-м шлэклу 6,9-м нэсы зыхьуклэ ары.

Медицинэ шлэныгъэм зэригъэунэфы-гъэмклэ, мы узыр зилэ хъугъэм ыпкы-шъол ичылплэ зэфэшъафхэм: пшъэм, блыгучлэм, лъэгунджэм, лэнтэгъум, нэмык зэрытыплэхэм кышъор кьащы-ушлуцлын ылтэклышт.

Узыр сыда кыызхэклырэр?

Мы упчлэм джэуап теубытагъэ меди-цинэ шлэныгъэм кыыритырэп. Нахьбэм зэралъытэрэмклэ, лъым шъоушыгъоу хэлъым хэхьоныр лъэпкы нэшэнэн (ны-тыхэм, нахьыжхэм «кьаратыжын») ылтэклышт. Ау теубытагъэ хэлъэу меди-цинэм кьело а узым уфэзыщэн зылтэ-кыштхэр:

Пщэрыщэ ухъуныр

Пкышъолым тэрэзэу глюкозэр лэклэханым фэшл инсулиныр ищыклагъ. Ау цыфыр пщэрыщэ зыхьуклэ, клеткэхэм инсулиныр икьоу «кьашлэрэп», икьоу ашлэрэп. Арэуштэу лъыклуатэзэ, шъо-ушыгъур лъым шызэлэкклэ, ащ зэрарэу кыхьырэп нэужым кьэлъагъо.

Цыфым ыпчани мэханэ ил

Инсулиныр клеткэхэм «кызырэлш-рэм», «зэралъэрэм» кыык лэльтык лонхэ шынагъо кьэзытыхэрэм ащыщ пчанэм (бгым) изытет, ащ игъумагъэ. Сыда плэмэ ныбэм техьорэ шэр ары ашклэ

нахь шынагъор. Ащ (бгым) иинагъэкклэ гурыт шапхэхэм ашлэклы хъумэ, пред-диабетыр илэным уегуцафэн плэклышт. Узыр илэным ишынагъо кызыфэуцу-хэрэм ащыщы:

— хулыфыгъэхэу зыбг игъумагъэ сантиметри 101,6-м кьехьухэрэр;

— бзылыфыгъэхэу зипчанэ сантиме-трэ 88,9-м кьехьухэрэр.

Гъомылапхъэу пшхырэр

Специалистхэм кызырэлорэмклэ, лы-ухъу плыжыыр, нэкуль зэфэшъафхэр, джащ фэдэу псы лэшлэу земылэужыгъохэр нахьбэрэ бгъэфедэхэ кьэс мы узыр уилэным ишынагъо зыкьелэты. Ащ фэдэ гумэклыгъор нахь маклэ мэху пхэшъхьэ-мышъхьэхэр, хэтэрыклхэр, дашхо лъэпкы зэфэшъафхэр, оливкэ дагъэр бгъэ-федэхэмэ.

Бэрэ зы чыплэ уисыныр

Нахь маклэрэ тыхьые, тлэкьохэм татемыуцоу бэрэ тычысы зыхьуклэ, клеткэхэм клуачлэу ящыклагъэ хуэрэр бэп. Арыш, ахэм лъым глюкозэр — ежхэм ящык лэгъэ «гъэстыныпхэр» — кыхащырэп. Пкышъолым «кыыгъэ-хъазырырэ» инсулиным клеткэхэм ямы-щыклагъэр арымгыэштэным фэшл уужыхэрэм, клеткэхэм, ар кьашлэн, кьагъотын амалэу ялэм кыыцагъаклэ,

джащыгъум шъоушыгъур лъым шызэлэкклэ. Ар преддиабетым икьэжъаплэ мэху.

Ныбжыыр

Мы узыр сыд фэдэрэ ныбжэ зилэми кьеузын ылтэклышт, ау шынагъор нахь кыызышъабырхьэхэрэр зыныбжэ илэс 45-м кьехьугъэхэр ары.

Дэу учыеныр

Цыфым ичъыен зэщыкьоу, ренэу зимыгъэчъыеклы зыхьуклэ, «гормональ-ный фон» зыфалорэр зэщэкьо. Джащы-гъуми клеткэхэм инсулиныр икьоу «ашлэрэп», ар «кызырэлшэрэм», лъым кызырэхашырэп кыыцкклэ.

Тутын уешъоныр

Мыщ псауныгъэм зэрарэу рихырэр зэрэмымаклэр пстэуми ашлэ. Ащ иягъэу кьаклорэмэ зыклэ ащыщ пкышъолым иклеткэхэр зэщыкьонхэр. Ащ кыхэкклэу шъоушыгъур лъым нахьбэу кыхэнэ.

Узым узэрэлэзэщтыр

Мыщ ищык лэгъэ закъор шъоушыгъоу лъым хэлъыр шапхэхэм анэбгъэсыжы-ныр ары. Нахьбэрэм лэзэгъу уцхэр кыхьэхьэхъуи ар кызыдагъэху. Ащ пае уипсэуклэ-шылкэ зэблэпхун фае.

— Псауныгъэмклэ фэдэ хуэрэ гъомы-лапхэхэр, нахьбэу пхэшъхьэ-мышъ-хьэхэр, хэтэрыклхэр пшхынхэ, калорие бэу зыхлэ гъомылапхэхэр шыбгъэзы-енхэ фае.

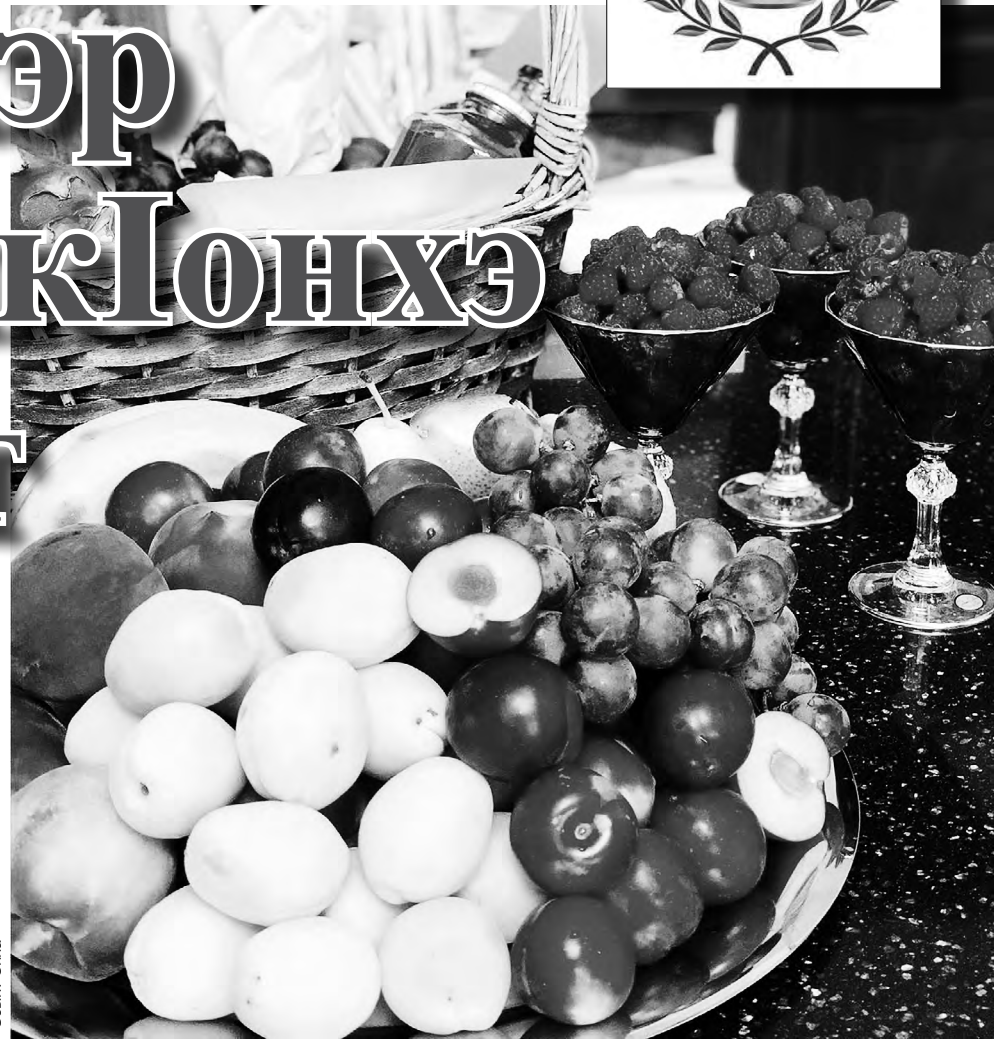
— Зы чыплэ бэрэ уисыныр пкышъо-лымклэ лъэшэу гуао. Уилофшлэнклэ нэ-мыклэу узеклон амал шымылэмэ, анахь маклэми, клуачлэ зыхэллэхэрэ лот цы-клу горэхэр гъэцаклэх. Къэшуклухь, кушъхьафачэм шьутетысхь, шъуесыным шъудэмышъахь.

— Пщэрыщэ шъухъуным шъуфэсакъ, кьэшъуэччырэ килограмм пчъагъэм шъулыплэ.

— Тутын шъуемышъу.

Врачым шъоушыгъу уз шъуилэ хъуным ишынагъо шылэу ылтэпэмэ, лэзэгъу уцхэр кышъуфыритхыкыштых. Ау зышышъу-мыгъэгъуш: нэбгырэ пэпчэ ипсауныгъэ зыпкы итыным фэшл амалэу шылэр эклэ ыгъэфедэн, зыфэсакъыжын фае.

**Хэутыгъэхэр кызыфигъэфедэхэзэ
зыгъэхъазырыгъэр
ЖАКІЭМЫКЪО Аминэт.**

Анахь дэгъур къэнэфагъ

«Самый классный классный» зэнэ-кыокъум зереджагъэхэр. Мы илэсым ащ къалэм иеджаплэхэм яклэлэегъаджэ 26-рэ хэлэжыагъ. «Педагогический дебют в классном руководстве» зыфиорэ лэныкъомкIэ анахь дэгъуо кыыхахыгъ поселкэу Псышлуапэ ия 75-рэ еджаплэ тарихьымрэ обществознаниемрэкIэ иклэлэегъаджэу Шъхьэбэ Заур.

Ар поселкэу Шъхьафит кыыщыхуыгъ,

Классым ипэщэ клэлэегъаджэхэм язэнэкыокъуоу къалэу Шъачэ щыкIуагъэм текIоныгъэр кыыщидэзыхыгъэхэр къэнэфагъэх. Мы Iофтхьабзэр илэс къэс зэхашэ, къэлэ администрацием гэсэныгъэмрэ шлэныгъэмрэкIэ и Гъэлорышлэплэрэ гэсэныгъэм хэхьоныгъэхэр егъэшлыгъэнхэмкIэ Гупчэмрэ клэцакIо фэхьух.

Хьаджыкыо игурыт еджаплэу N 94-м щеджагъ. Ащ ыуж, Пшызэ къэралыгъо технологическэ университетыр кыизе-ухым, илэс зэфэшхьафхэм Шъачэ и Псышлэпэ район, етIанэ ежъ къалэм яадминистрацием Iоф ащишлагъ.

2021-рэ илэсым сэнэхьат компетенциехэмкIэ Москва иакадемие егъэджен курсхэр щыкIуагъэх. Ащ тарихьымрэ обществознаниемрэкIэ ригъэдженхэу фитыныгъэ кыыритыгъ. А илэс дэдэм кыыщыублагъэу мы еджаплэм щэлажъэ.

— «Ебгъаджэхэзэ ори еджэ». Ар непэрэ клэлэегъаджэмкIэ анахь итхьаIэу ищыт. Арышгъ, мыщ фэдэ зэнэкыокъухэм уахэлажъэмэ уисэнэхьаткIэ хэхьоныгъэхэр ошIых, — кыIуагъ Шъхьэбэ Заур. — Апэрэ уахътэм текIоныгъэр кыыдэсхыным зыпарэкли сыщыгуыгъыщтыгъэп, ау апэрэ едзыгъом гъэхьагъэхэр зыщысэшIыхэм ыуж, анахь дэгъухэм сахэфным сыфэбэнэнэу кIуачIэ силэ къэхьуыгъ. Сигъэса-кIоу Аида Давыдовам, сIоф-

Шъхьэбэ Заур икIарзынэщ

шIэгъухэм ыкли сызынэщэ классэу 5 «А-м» исхэм «тхьа-шъуегъэпсэу» ясIомэ сIоIоуагъу. КIэлэцIыкIухэр лэшизэу кыыс-кыотыгъэх, сыгу кыыдащызэгъ. ЗэкIэми лэшизэу Iоф зэдэ-шIагъ, текIоныгъэр здытый.

Зэнэкыокъум хэлэжыагъэхэм зэкIэми къэлэ администрацием и Гъэлорышлэплэ идипломхэр кыаратыгъэх, текIоныгъэр кыыдэзыхыгъэхэм гэсэныгъэм ыкли наукэм илофшIэхэм я Урысые профсоюз и Шъэчэ чIыплэ организацие шухьаф-тынхэр къафишыгъэх.

НЫБЭ Анзор.

УСЭХЭР

Мэфэки

Гъэтхалэм иапэрэ мафэшъ Гъэтхалчъэр чэфэу зэлуехы. Зы мафэ ащ кыыхихыгъэшъ Гушлуагъор унэм кыырехьэ.

Чэфыгъор непэ кыытфакIошъ ШъуашэкIэ ащ тыкъефапэ. Мэфэкир игъоу кыыхагъэшъ, ЗэкIэри тызэфэчэфы.

Нэбзыхэр чэфэу кыыкыокIхэшъ, Пчъэнэзым кыызэлъыдэплых. Бзылфыгъэ бэрчэтмэ непэ ямафэшъ, Гушлогъоу гъогум ахэр зэхещэх.

Гъэтхалэм и 8-р непэ кыыхагъэшъ, Зэрэдунаеу ар ямэфэки. Къэгъэгъэ дахэкIэ

чIылээр зэлъабгъэшъ, Тэри тычэфэу ащ тыпэгъокI.

Пщыри гумэкIым непэ хэфагъэшъ, Къэпшыгъэу пчъэмкIэ дыреплэкI. Шэн-хэбзэ дахэм ар фэлорышлэшъ, Нысэр къекIыжыфэ ар ежэ.

Кыызэлъагъом кыкIэу ныор, Тэтэжъ чэфым кыкIэгъэпкIы. Фэсакыпэу шухьафтыныр, ИкIэджыбэ кыырехыжы.

Ныом дахэу зифэпагъэу Лыжыым IаплIэу кыыпэгъокIы Нысэр кыогъум кыыкыопллыгъэу, Афэгъушлэшъ кыызэлъэкIы.

Огур гушлоу чIыльэм къепллышъ, Тыгъэр гъусэу къафэлъало: «Сэтэнаеу шIункIыр жьугъэнэфэу, Дунаир жьугъэдахэу гъашIэм шъуцэрэ!»

СынысакI

СыныбжыкIэу сынысакIэшъ, Къолайныгъэм сыфэмIах. Сэ шу слъэгъурэр зы лы закъошъ, Гоцэ жашор рымыраз. Гъэшлоу гъогукIэ сэ сапIугъэшъ, ШыкIэ IуакIэм сыфэмIах. Пшъэшъэ закъоу сырялагъэшъ Гур зыфаемкIэ сагъэраз. КIыр екIышъ, гъатхэр къэкIо, Гу лъамытэу ськыэпшъашъэ. Сэщ нахьыжымэ сахэдало, СидэкIогъоу къахэлукIы. Игъор къэсышъ, сэ сыдакIо, Сагурылоу сыкърацэкIы. Зысшлэшъыжъу пагъу сэкIо, Шъхьэр нахъ лъагъу къэсэлэты. Сапэ илтым сэ сылоклэ, Гоцэ жашор къэсымаджэ. Шъэф макъэр къахэлукIы, Чэм щыныр кыысфагъазэ. Чэм кърэжъыр мэлъэкъуаошъ, Лъэхъэ клэпсэр сфемыгъэкIу. КIэклахыжыыр кыызэлъэкIышъ, Бжъэкъо папцIэр къегъэлъагъу. Iэ псыгуитIур мэкIэзэзышъ, ИкIоу чэмыр кыысфэмышъ. КыыкIэсхыгъэр ашIомакIэшъ, Жашом ыбзэ джы къетIупщ. ГъашIэм кыинкIэ ыпсахыгъэу, ЛIэшIэгъу пчъагъэм кыыхэкIыгъэм, Адыгэ хабзэу тилъэпкъ хэлъыр, НитIум фэдэу тэжъугъэухьум!

Гухэки блэкIыгъ

Гупшысэ онтэгъухэр ошъопщэ шуцIэу Пцэшуамер къапыхэу гум кыыте-гуальхьэх. Гухэки блэкIыгъэр кыысэхыльэкIэу, Ерэгъэ дэдэу псалъэр хэсэх. Сильэгъоу зэжъоу псылушъом екIурэм,

Слапэ ылыгъэу уадэжъ сыкъещэ. Пчэдыжъ пщагъоу уашъхьагъ о итым, Къысфэсакыпэу нэу Iэ кыысфещэ. Пщагъор пхырахэу тыгъэнэбзыхьэм, Сашъхьагъ шъыпкъэр зэлъагъэшIэты. Пхъэшъэбэ чыгъхэу ныкыокъэушхэм, Ахэс бзыухэм пчэдыжыыр зэлуахы. Хышхо шхьонтIабзэу, нитIурмышхэкIэу, Гур кыыдэкIыгъэу чэфым зэлъештэ. Апэрэ шульэгъур пшъашъэм зэригъашлоу, Пчэдыжъ къекъэгъум сабыеу сегъашло. КъыжъукIырэ тхьурбэхэр шъхьацыфэу блэохы. Уеохымэ зыплэтызэ зыблеогъэхы. БлэкIыгъэ хъэзабэу уипсычIэ кыищрэм Хыишъэу пIыгыгъэр тхыльэу оIуатэ. Ау синэплэгъуи жьыбгъэу зызэблехьэ,

Нэр къэдынгъэу чIыплэ еуцо. Гушлуагъуи, чэфыгъуи осэпсэу слэкIэкли, Слъэгъугъэм гъэрэу гур къегъэуцу. Тилъэпкъ Iушэу, лъэпкъ насыпынчээр, ЧIыплэу зэрысыгъэр сэркIэ джэнэт. СыкъашIэжыгъэу хэкужъ чIыплэхэм, Лыыпс зэманыр сэ кыысфалуат. Нэпкъ зэндабзэу сэ сызытетым, Сеплхынымэ псыхьор лъынтфэу сэлъэгъу. МыжъокIэ жьгъэу ыгъунэ Iульхэр, НэпсыкIэ лъэкIыгъэу сыгукIэ кыысцэхьэ,

Наплэр къэсIэтэу тыдэ сыплъагъэми, Лыыпс лъэужхэр къушъхьэм кыыхэщы. Урыс пачыхьэм лыгъэу кыыдзыгъэм, Джэхьнэм гъогур сэкIэ тфыхехы, Хы ШлуцIэ Iушъом узым тычишхэу, Тырку къухьэхэм бэрэ тэжагъ. Тигугъэ IэнэкIэу, пцIыкIэ талыгъэу, Чэщ шIункI мэзахэм бэрэ тишхыгъ. ПчыкIэр къэджэгумэ, шыблэр къэгъуагъоу,

Къухьэр клэзэзымэ, пчъагъэу зэхэзэу, Хышхор гумэкIымэ, нэу кыыпIыбанэу, Тхьапша тилъэпкъэу хычIэр зиунэр?! БлэкIыгъэ лъэхьаным кыымыгъэзэжъэу Къэнэгъэ лъэпкъхэр чыгъ лъапсэу цэрэ. Ижъот макъэ хьарыр кыытфыхьэу. Чэфышхо кIуапIэу Къурджыпс цэрэт!

Гупшыс

Чылэ гузэгум зыщыгъэцэ, Тыжыын бгырыпхэу къуаджэр егощы. КъыкыокIырэ тыгъэр къэгъагъэу къэшIэтэ, Пшъэшъэ ныбжыкIэхэм яшъэф егощы.

Ощхыцэ шъабэхэр нэбзыхьэм къапхъэшъ, Огур гушлогъашъу чIыльэм къепсалъэ, Къэлъэгъорэ тыгъэр гукIэгъоу мэгуащэшъ, ЩылэкIэ тхьагъом ипчъэ тфызэлъуехы.

Гушлагъоу къэкIуагъэм тамэр еубгъушъ, ПчыкIэу къэнэфзэ огум сырехьэ. Чэфым сызэрихьэу жьуагъомэ сахэсышъ, СыкъэкIожыгъэу унэм сехьажы.

ЧIыльэм иунашъокIэ чэщыр зэкIаклошъ, Чыер кыытеуагъэу мазэр мэкIошъэжы. Тыгъэр нысакIэу кыогъум кыыкыопллышъ, Шульэгъу машлоу нэкIэ къепсалъэ.

Джэнэт осэпскIэ губгъор мэшIэтышъ, Пчэдыжыпэ тыгъэм чэфэу пэгъокIы. Гур кыыгъэцэфэу тхьаркьор къэтIысышъ, Мамыр оредкIэ огур къегъаджэ.

ЩылэкIэ тхьагъор тыгъэ нэбзыишъ, Фэбагъэр мэшлуачэу ом кыырекIыхы, Чэфэу зэхэтхэу тхьаркьохэр къэбыбхэшъ, Гъэтхэ гушлуагъом игъоу тытырашэ.

Гупшысэ хэлъэу псалъэ зэдэтшIымэ, ЧIыльэу тызтетыр хэти фикъунба? Гъэтхэпэ бзыухэм оред кыыздаломэ, Дунаир мамырышъ тэркIэ тхьагъоба!

IШЪЫНЭ Юныс.

Гъобэкъуай

Спорт гимнастикэр

Нэбгырэ 70-рә хэлэжъагъ

Бзыльфыгъэхэм я Дунэе мафэ фэгъэхыгъэу спорт гимнастикэмкӀэ зэнэкьокьухэр Мыекьуапэ щыкӀуагъэх.

Юфтхъабзэм гимнастикэ 70-рә хэлэжъагъ, аныбжъ ыкӀи спорт ухъазырыныгъэу ялэм елытыгъэу ахэр гошыгъагъэх. Республикэм икӀэлэ шхъалэ ипервенствэ Краснодар илӀыкӀохэри хэлэжъагъэх, ау Мыекьуапэ кӀэзыгъэлъэгъуагъэхэр нахъ лъэшыгъэх.

Апэрэ спорт разрядым ипрограммекӀэ текӀоныгъэр кыдаыхыгъ Адыгеим игимнастикэхэу Юлия Шубинам, Камилла Стребковам ыкӀи Ирина Власюковам.

Зэхъышагъэр ыкӀи кыдззыгъэкӀырэр:
АР-м лъэпкӀэ ЮфхэмкӀэ, ІзкӀыб кӀэралхэм ащыпсӀурэ тильэпкӀэ-гъухэм адырӀэ зӀпхыныгъэхэмкӀэ ыкӀи кӀэбар жьугъэм иамалхэмкӀэ и Комитет
Адресыр:
385000
кӀ. Мыекьуапэ,
ур. Крестьянскэр, 236

Редакциер зыдзшыгъэр:
385000,
кӀ. Мыекьуапэ,
ур. Первомайскэр, 197.
Телефонхэр:
приемнэр:
52-16-79

Редакцием авторхэм кӀаихыгъэр А4-кӀэ заджэхэр тхъапэхэу зипчъагъэкӀэ 5-м емыхъухэрэр ары. Сатырхэм азыфагу 1,5-рә дӀгъэу, шрифтыр 12-м нахъ цӀыкӀунэу щытӀ. Мы шапхъэхэм адимыштӀэрэ тхыгъэхэр редакцием зӀкӀегъэкӀожьых.
E-mail: adygoice@mail.ru

Лъэс зекӀоныр

Мы илӀэсымкӀэ ятӀонэрагъ

Лъэс зекӀонимкӀэ Юфтхъабзэу «Спортыр — щыӀэныгъэм ишапхъ» зыфилорэр рагъэкӀокӀыгъ. Ащ кӀэщакӀо фӀэхъугъэр Мыекьуапэ физическэ культурэмкӀэ ыкӀи спортымкӀэ и Комитет ары. Мы илӀэсымкӀэ ар ятӀонэрэу зэхашагъ.

— Лъэс зекӀоныр спортым фӀэд. Тимарафонхэм

ахэлэжъэрэ цӀыфхэм бэрэ лъэсэу кӀакулхъэ, япсау-

ныгъэ агъэпытӀ. Мы Юфтхъабзэм кӀызыригъэнафӀу ащ хэлэжъэхэрэм мӀафипшӀым кӀы-кӀоцӀ лъэбӀкӀу мини 100 кӀакулун фӀэагъ, ау бӀхэм мӀафи 2 — 3 ныӀп агъӀефагъэр. Ащ кӀыкӀырэр лъэс зекӀоныр бӀхэм шапхъэ зрафӀэхъугъэр ары, — еЮ Мыекьуапэ физическэ культурэмкӀэ ыкӀи спортымкӀэ и Комитет иметодистӀэу Бзаго Рустам.

ГъэтхӀэп марафоним Адыгеим, Краснодар краим ыкӀи ЧелябинскӀэ хӀкум ащыпсӀурэ нӀбгыри 160-рә хэлэжъагъ, ахэм ащыщӀ

зэхӀэщакӀохэм кӀагъэуцугъэ пшӀэ-рылӀыр зыгъӀэцӀагъэр 91-рә. ЛъэбӀкӀу мини 100 кӀакулунимкӀэ шапхъэхэр зыгъӀэцӀӀэн зымылӀэ-кӀыгъэхэри кӀахӀкӀыгъэх, ау зӀ-кӀэми япсауныгъэ агъӀытагъ, жьы кӀабзэ кӀащагъ, чӀыопсым идӀахагъэ зэхашагъ. НӀужым социальнӀэ хъытыухэм яамалхэр кӀызфагъӀефедзӀэ алъӀэгъугъэмкӀэ ахэр зӀдӀагощагъэх.

Зыщаушыхъатыгъэр:
УФ-м хӀутым ЮфхэмкӀэ, телерадиокъэтын-хэмкӀэ ыкӀи зӀлгы-ІзсыкӀэ амалхэмкӀэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чӀыпӀэ гъӀоры-шӀапӀ, зӀраушыхъатыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр
АО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
кӀ. Мыекьуапэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗӀкӀэмкӀи пчъагъэр
4178
Индексхэр
П 4326
П 3816
Зак. 410

ХӀутыным узщыкӀӀтхӀэнэу щыт уахъгъэр
Сыхъатыр
18.00
ЗыщыкӀӀтхӀэгъэхэ уахъгъэр
Сыхъатыр 18.00

Редактор шхъалӀэр
МӀӀӀӀӀӀӀ С. А.

Редактор шхъалӀэм игуадзэр
ТӀу З. Дз.

ПшӀӀӀӀӀӀӀӀ зыхъырӀэ секретарыр
ТхъаркӀошӀо А. Н.